TÜRKÇE İŞİ

BİR İKİ KELİME DOLAYISİYLE

BESİM ATALAY

Yurdumuzda bir dergi çıkar. Bu derginin hemen her nüshasında, birtakım yazarların yazılarındaki ufak, tefek yanlışlıkları düzeltmek dileğiyle ayrıca bir sayfa açılmıştır. Adı (düzeltme) olan bu safyada neler görülmez, neler! Başkalarının yanlışlarını arayan, yanlışlıklara düşer. **"Eksik arayan eksik kalır"** sözü nekadar doğru bir sözdür. Başkasının noksanını arayan kimse, kendi noksanını görmek için vakit bulamaz. Yukarıdaki atalar sözünün doğruluğunu gösteren bir misal vereceğim.

Herhangi bir konuda iyice hazırlanmadan, o konu hususunda yetki ve bilgi sahibi olmadan söz söylemek insanı büyük hatalara sürükliyebilir. İşbu derginin Şubat sayısında, yine böyle bir sayfa var. Orada **(Istılah)** kelimesinin **(sulh)** kelimesinden geldiği, yazının birkaç yerinde bir buluş gibi tekrarlanmaktadır. Bu buluş çok yanlıştır. Bütün lûgatçilerin açıkladıklarına göre, sulh kelimesi mastar değil, isimdir. Barış anlamınadır. Istılah **"uygun gelmek, onat olmak"** anlamlarına gelen **(salah)** tan alınmıştır. Sulh ile salahı birbirinden ayırtedemeyen zat arapça bildiğini göstermek isterken, korkunç bir yanlışlığa düşmüştür.

İşbu bilgin (!) düzeltmecinin tek eseri olan kitabından da bir örnek vereceğim. Arapçada olduğu gibi bu zatın türkçede de yaya olduğu meydana çıkacak. Bu ülkede bilgi adına ne bilgisizlikler işlendiği görülecektir. Düzeltmeci geçinen bu zat bir ilimizin dil özelliklerini belirtmek için bir kitap yazmış. Bastırmış. Kitabın kabında büyük dâvalar göze çarpmaktadır. **(Gramer, fonetik, morfoloji, sintaks)** gibi bahislerin bulunduğu yazılmaktadır. Kuru bir gösterişten başka bir şey olmayan bu dâvaların şimdilik bir tanesine dokunayım. Kitabın (63) üncü sayfasında (u) fonemi bazen düşer denildikten sonra, tort ve tortu kelimeleri örnek veriliyor. Bu, şu demektir ki, tortu kelimesinde bulunan (u) fonemi düşmüş, tort kalmış imiş. Evet bu zatın dil özelliklerini yazmak istediği yerlerde bir **(tort)** kelimesi vardır. Bu da **"tort torbası"** bileşiğinde kullanılır ki, pekmez kaynatıldıktan sonra süzülmek için kıldan yapılmış bir torbaya konulur. İşte, tort torbası budur.

Şimdi kelimeye gelelim. Sayın düzeltmeci tortu kelimesini Türkçe sanmış. Oysaki kelime arapçadan oralar halkının diline geçmiştir. O bölgelerde halk diline geçmiş ve şekillerini az çok değiştirmiş arapça kelimeler çoktur. Arapçada **(ü)** sesi yoktur. Bizim **(u)** sesimize benzer bir sestir. Arapçadaki **(dürdi)**, **(durdi)** kelimesi oralar halkının dilinde tort şeklini almış olmalıdır. Kelimenin aslı arapça da değildir. Farsçadan geçmiştir. Farsçada **(durd)** şeklindedir. İşbu kelime yunancada, ermenicede, baskçada dahi ortaktır. Fransızca şarap tortusu kaşrılığında **(tourteau)** denir. Türkçesi **(çökel)** dir.

Sayın okuyucum gördün mü? Türkçe bir kelime sayılarak, kanadı kuyruğu koparılmış sanılan bir kelimenin kökü nerelere kadar gidiyor.

Osmanlıca kırmasından başka, ne arapça, ne farsça, ne de yabancı bir dili bilirler. Hattâ türkçeyi bile iyi bilmezler. Kalkarlar başkalarının yanlışlarını düzeltmek isterler. Bilmediği yolda yürüyen kimse, beş on adım gittikten sonra herhalde düşecektir. İşte canlı örneği. Bu zatlar herşeyden evvel kendilerini görseler ne iyi olurdu. İki bin seneyi aşkın zamandanberi söylenen büyük bir söz türkçemizde **"Sen seni bil sen seni"** şeklinde yaşamaktadır. Söz duyan beri gelsin.